

Sygn. akt V ACa 133/21

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 marca 2023 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach V Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	Sędzia SA Tomasz Pidzik
Protokolant:	Katarzyna Macoch

po rozpoznaniu w dniu 22 lutego 2023 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa J. B., D. B.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w J.

o naprawienie szkód górniczych

na skutek apelacji powodów

od wyroku Sądu Okręgowego w Rybniku

z dnia 11 lutego 2021 r., sygn. akt I Cgg 25/20,

1. zmienia zaskarżony wyrok:

- w punkcie 1 i 2 o tyle, że zasądzoną w punkcie 1 kwotę 458.167,57 złotych podwyższa do kwoty 466.856,94 (czteryście sześćdziesiąt sześć tysięcy osiemset pięćdziesiąt sześć 94/100) złotych,

- w punkcie 3 w ten sposób, że:

a) zasądza od pozwanej na rzecz powodów kwotę 919 (dziewięćset dziewiętnaście) złotych tytułem kosztów procesu,

b) nakazuje pobrać od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego w Rybniku) kwotę 26.992,77 (dwadzieścia sześć tysięcy dziewięćset dziewięćdziesiąt dwa 77/100) złote tytułem kosztów sądowych, których powodowie nie mieli obowiązku uiścić,

c) odstąpić od obciążenia powodów kosztami sądowymi;

2. oddala apelację powodów w pozostałej części;

3. zasądza od powodów na rzecz pozwanej kwotę 3.222,20 (trzy tysiące dwieście dwadzieścia dwa 20/100) złote tytułem kosztów procesu w postępowaniu apelacyjnym;

4. nakazuje pobrać na rzecz Skarbu Państwa (Sądu Apelacyjnego w Katowicach)

od powodów z zasądzonego roszczenia kwotę 6.985,99 (sześć tysięcy dziewięćset osiemdziesiąt pięć 99/100) złotych, a od pozwanej kwotę 795,24 (siedemset dziewięćdziesiąt pięć 24/100) złotych tytułem kosztów sądowych.

	SSA Tomasz Pidzik	
--	-------------------	--

Sygn. akt V ACa 133/21

UZASADNIENIE

Powodowie D. B. i J. B. wnosili o zasądzenie solidarnie od pozwanej (...) Spółki Akcyjnej w J. kwoty 860.000 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 30 kwietnia 2018 r. do dnia zapłaty tytułem odszkodowania za uszkodzenia powstałe na nieruchomości położonej przy ul. (...) w J., ewentualnie o zobowiązanie pozwanej do naprawy przywracającej stan poprzedni nieruchomości położonej przy ul. (...) w J., umocowanie powodów do wykonania naprawy przywracającej stan poprzedni nieruchomości na koszt pozwanej, w razie jej niewykonania przez pozwaną w terminie sześciu miesięcy od dnia uprawomocnienia wyroku oraz zasądzenia solidarnie od pozwanej kosztów procesu.

Pozwana (...) Spółka Akcyjna w J. domagała się odrzucenia powództwa w całości w związku z niewyczerpaniem trybu ugodowego załatwienia sprawy, ewentualnie o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powodów na jej rzecz zwrotu kosztów postępowania nie kwestionując związku przyczynowego pomiędzy ruchem zakładu górniczego, a powstałymi szkodami na nieruchomości powodów.

Sąd Okręgowy w Rybniku wyrokiem z dnia 11 lutego 2021 r. zasądził od pozwanej solidarnie na rzecz powodów kwotę 458.267,57 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 30 kwietnia 2018 r., oddalił powództwo w pozostałej części i pozostawił szczegółowe wskazanie kosztów procesu Referendarzowi Sądowemu przy obciążeniu powodów w 46,73 %, a pozwanej w 53,27 %. Wyrok ten wydano w następująco ustalonym stanie faktycznym:

Powodowie D. i J. B. są właścicielami nieruchomości położonej w J. przy ulicy (...). Na nieruchomości powodów znajduje się budynek mieszkalny, jednorodzinny, podpiwniczony, z dwoma kondygnacjami nadziemnymi, stodoła (budynek jednokondygnacyjny), chlewnia (budynek dwukondygnacyjny), droga dojazdowa oraz ogrodzenie. Powodowie wnioskiem z 14 grudnia 2009 r. zwrócili się do pozwanej o naprawienie szkody wyrządzonej ruchem zakładu górniczego pozwanej w budynku mieszkalnym i zabudowaniach gospodarczych: stodołę z wiatą i chlewni. W odpowiedzi na powyższy wniosek pozwana dokonała oględzin nieruchomości powodów i zaproponowała ugodę, która została zawarta w dniu 3 marca 2011 r. W treści zawartej ugody pozwana uznała swoją odpowiedzialność za szkody wyrządzone ruchem jej zakładu górniczego na nieruchomości powodów, w tym szkodę związaną z pochyleniem budynku powodów i zaproponowała naprawę części szkód tj.: uszkodzeń budynku mieszkalnego (za wyjątkiem jego pochylenia) poprzez wykonanie prac restytucyjnych; w przypadku wiaty połączonej ze stodołą pozwana zobowiązała się wypłacić odszkodowanie, zaś co do budynku stodoły i chlewni pozwana zobowiązała się po dokonaniu wypłaty odszkodowania oraz rozbiórcze wiaty przeprowadzić dodatkowe oględziny w celu ustalenia zakresu szkody i sposobu oraz terminu naprawy szkody. Na podstawie ugody nr (...) z 6 maja 2011 r. powodowie uzyskali od pozwanej rekompensatę i usunęli szkodę w zakresie, w jakim naprawę przewidywała ugoda z 3 marca 2011 r. Wnioskiem z 27 sierpnia 2014 r. powodowie wystąpili do pozwanej o naprawę szkód wyrządzonych ruchem zakładu górniczego pozwanej w budynku stodoły i chlewni, powołując się na ugodę zawartą w dniu 3 marca 2011 r., albowiem pozwana pomimo przyjętego zobowiązania nie przedstawiła powodom sposobu naprawienia szkody wyrządzonej w budynkach gospodarczych. Powodowie wskazali również, że szkody ze względu na dalsze wpływy prowadzonej eksploatacji powiększyły się i w związku z tym wnieśli o wypłatę tzw. jednorazowego odszkodowania. Pozwana w odpowiedzi na powyższe dokonała kolejnych oględzin na nieruchomości powodów. W treści protokołu z oględzin z 3 października 2014 r. pozwana uznała po raz kolejny odpowiedzialność za szkody wyrządzone w budynku stodoły i chlewni i zaproponowała powodom, że naprawa szkody w budynku stodoły nastąpi poprzez zapłatę odszkodowania, zaś w odniesieniu do budynku chlewni poprzez przywrócenie do stanu poprzedniego, przy

czym ze względu na wniosek powodów o wypłatę odszkodowania również za ten budynek, pozwana zobowiązała się wypłacić powodom odszkodowanie w wysokości kosztów remontu tego budynku. Pozwana wskazała również w treści powyższego protokołu, że szkoda zostanie naprawiona w 2015 roku. Wnioskiem z 15 października 2015 r. powodowie zwrócili się do pozwanej o naprawienie szkody w budynku stodoły i chlewni, albowiem pozwana nie zawarła z powodami ugody co do tych uszkodzonych składników majątku powodów. Powodowie zwrócili uwagę na dalsze powiększanie się szkody w zabudowaniach gospodarczych i w związku z tym wnieśli o wypłatę odszkodowania za budynek stodoły i chlewni. Powodowie powołali się na fakt, że od 2011 roku pozwana nie wykonała swojej ugody co do naprawienia szkody wyrządzonej ruchem zakładu górniczego w zabudowaniach gospodarczych powodów. W odpowiedzi na powyższe pozwana zaproponowała przeprowadzenie oględzin nieruchomości powodów w styczniu 2016 roku. W dniu 5 lutego 2016 r. odbyły się oględziny, w trakcie których sporządzono protokół. Z jego treści wynika, że pozwana po raz kolejny uznała swoją odpowiedzialność za szkody wyrządzone w budynku stodoły i chlewni i zaproponowała wypłatę odszkodowania za budynek stodoły, a co do chlewni - wykonanie analizy techniczno-ekonomicznej. Jako proponowany termin naprawy pozwana wskazała 2017/2018 rok. Wnioskiem z 16 listopada 2017 r. powodowie wystąpili do pozwanej, domagając się naprawienia szkód w ogrodzeniu, utwardzeniach nawierzchni, w budynku mieszkalnym, murku oporowym przed budynkiem, opasce betonowej. Jednocześnie zwrócili się do pozwanej o wykonanie ponownie pomiaru pochylenia bryły budynku mieszkalnego ze względu na jego powiększenie się od czasu wykonania ostatniego pomiaru. Nadto drugim wnioskiem z 16 listopada 2017 r. powodowie zwrócili się o wypłatę odszkodowania za utwardzenia nawierzchni znajdujące się przy zabudowaniach gospodarczych. Pozwana w odpowiedzi na powyższe wnioski zawiadomiła powodów o terminie kolejnych oględzin. W protokole z 23 stycznia 2018 r. pozwana uznała odpowiedzialność za szkody wyrządzone w budynku mieszkalnym, ogrodzeniu, utwardzeniach nawierzchni, w tym drodze dojazdowej do zabudowań gospodarczych. Pozwana zobowiązała się zlecić wykonanie pomiaru pionowości budynku mieszkalnego oraz zobowiązała się przeprowadzić kolejne oględziny obiektów powodów. Pismem z 26 lutego 2018 r. powodowie zwrócili się do pozwanej o doliczenie do kwoty odszkodowania podatku VAT w stawce 23 % za zabudowania gospodarcze. Pismem z 19 marca 2018 r. pozwana poinformowała powodów, że sprawa zostanie przedstawiona na najbliższym posiedzeniu Komisji Oceny Projektów Usuwania Szkód KWK „(...)”. Pismem z 26 marca 2018 r. powodowie wezwali pozwaną do zapłaty odszkodowania w łącznej kwocie 650.000 zł z tytułu szkód wyrządzonych w: budynku mieszkalnym, zbiorniku na opał, opasce betonowej, ogrodzeniu, drodze dojazdowej, nawierzchniach utwardzonych, przy czym ostateczny termin zapłaty wyznaczyli na dzień 29 kwietnia 2018 r. Pozwana pismem z 19 kwietnia 2018 r. odmówiła wypłaty odszkodowania za budynek stodoły z uwzględnieniem należnego podatku VAT. W odniesieniu do budynku chlewni pozwana zaproponowała naprawienie szkody poprzez wykonanie prac restytucyjnych. W odniesieniu z kolei do szkody wyrządzonej w budynku mieszkalnym, pozwana potwierdziła fakt występowania szkody związanej z pochyleniem budynku mieszkalnego w rozmiarze 27,2 % i zaproponowała przeprowadzenie ponownych oględzin nieruchomości oraz wykonanie analizy techniczno-ekonomicznej co do sposobu naprawy ujawnionej szkody. W ramach prowadzonego przedsądowego postępowania ugodowego strony nie doszły do porozumienia w zakresie wysokości odszkodowania za szkody pochodzenia górniczego występujące na nieruchomości powoda. Pomiędzy stronami toczyło się postępowanie ugodowe przed Sądem Rejonowym w Jastrzębiu-Zdroju dotyczące nieruchomości położonej przy ul. (...) w J..

Ustalił dalej Sąd Okręgowy, że posadowienie budynku mieszkalnego zaprojektowano za pośrednictwem łań żelbetowych tworzących ruszt fundamentowy ze ściągami żelbetowymi, usytuowanymi w przekątnych budynku. Taki typ posadowienia jest typowy dla budynków wznoszonych na terenach na których następuje eksploatacja górnicza. Stanowi on jeden z elementów zabezpieczenia budynku przed skutkami ruchu zakładu górniczego. Z obliczeń statycznych wynika, że zbrojenie łań fundamentowych miało zabezpieczyć budynek przed uszkodzeniami górnictwem kat. IV. Aktualnie budynek przechylił się w całości w jednym kierunku. Nie stwierdzono objawów nierównomiernego osiadania poszczególnych części budynku. Zaprojektowana konstrukcja budynku zapewniła zwartość bryły budynku i spełniła swoje zadania tj. zabezpieczenie przed uszkodzeniami górnictwem w możliwym zakresie. Elewacje zewnętrzne budynku mieszkalnego zostały wykończone w większości okładziną typu siding, co uniemożliwia stwierdzenie występowania uszkodzeń ścian zewnętrznych. Cokół wykończony jest okładziną kamienną. Na nieruchomości powodów występują następujące szkody spowodowane podziemną eksploatacją górnictwem:

budynek mieszkalny: wychylenie bryły w budynku w jednym kierunku od pionu wynoszące 27,20 ‰, rozregulowanie stolarki drzwiowej i okiennej, pęknięcia tynków wewnętrznych sufitowych i ściennych, pęknięcia ścian wewnętrznych, pęknięcia okładzin ceramicznych, deformacje i pęknięcia boazerii drewnianej, pęknięcia parapetów lastrykowych, pęknięcie posadzki w garażu, deformacje i spękania opaski betonowej monolitycznej wokół budynku, spękania okładziny kamiennej na cokole budynku, spękania posadzki lastrykowej na tarasie, deformacje i spękania ozdobnych murków kamiennych oporowych;

budynek stodoły: pęknięcia pionowe, poziome i ukośne ścian i tynków zewnętrznych, pęknięcia posadzek betonowych w pomieszczeniach przybudówki;

budynek chlewni: pęknięcia pionowe, poziome i ukośne ścian i tynków zewnętrznych, pęknięcia posadzek betonowych, spękania nadproży;

elementy zagospodarowania terenu: deformacje drogi dojazdowej z płyt betonowych prefabrykowanych, deformacja ogrodzenia, rozregulowanie bram wjazdowych i furtek.

W celu usunięcia ujawnionych szkód spowodowanych ruchem zakładu górniczego należałoby wykonać następujące prace budowlane:

budynek mieszkalny: rektyfikacja budynku (przywrócenie do pionu), skucie pasami pękniętych tynków i ich odtworzenie po uprzednim osiatkowaniu, przemurowanie pęknięć ścian wewnętrznych, rozebranie i odtworzenie uszkodzonych elementów okładzin ceramicznych, rozebranie i odtworzenie boazerii drewnianej, wymiana pękniętych parapetów lastrykowych, rozebranie i odtworzenie posadzki w garażu, rozebranie i odtworzenie opaski betonowej monolitycznej wokół budynku, rozebranie i odtworzenie okładziny kamiennej na cokole budynku, rozebranie i odtworzenie posadzki lastrykowej na tarasie, rozebranie i odtworzenie ozdobnych murków kamiennych oporowych w miejscach spękań, roboty porządkowe i towarzyszące pracom naprawczym;

budynek stodoły: przemurowanie pęknięć ścian, rozebranie i odtworzenie pękniętych posadzek, roboty porządkowe i towarzyszące pracom naprawczym;

budynek chlewni: przemurowanie pęknięć ścian, rozebranie i odtworzenie pękniętych posadzek, roboty porządkowe i towarzyszące pracom naprawczym;

elementy zagospodarowania terenu: rozebranie i odtworzenie drogi dojazdowej z płyt betonowych prefabrykowanych z odzysku, demontaż przęseł ogrodzeniowych i zdjęcie siatki stalowej, wypionowanie słupków ogrodzeniowych, montaż przęseł i siatki ogrodzeniowej z odzysku, regulacja bram wjazdowych i furtek.

Koszt naprawienia ujawnionych szkód spowodowanych ruchem zakładu górniczego w: budynku mieszkalnym wynosi 365.585,02 zł netto (39.831,82 zł brutto), budynku stodoły wynosi 17.582,96 zł netto (21.627,04 zł brutto), budynku chlewni wynosi 28.931,53zł netto (35.585,78 zł brutto), elementach zagospodarowania terenu (droga dojazdowa) wynosi 4.377,45 zł netto (5.335,06 zł brutto), elementach zagospodarowania terenu (ogrodzenie) wynosi 25.290,71 zł netto (31.107,57 zł brutto). Wartość odtworzeniowa budynku mieszkalnego wynosi 485.562,89 zł netto (524.407,92 zł brutto), wartość odtworzeniowa budynku stodoły wynosi 75.956,42 zł netto (93.426,40 zł brutto), wartość odtworzeniowa budynku chlewni wynosi 129.461,07 zł netto (159.237,11 zł brutto). Budynki gospodarcze (stodoła i chlewnia) są eksploatowane w inny sposób niż budynek mieszkalny, co wpływa na stopień zużycia technicznego (np. hodowla zwierząt). Budynki te nie są ogrzewane. Ich dachy nie są wyposażone w system orynnowania odprowadzający wody opadowe z dala od fundamentów budynku. Brak rynien powoduje zawilgocenie ścian fundamentowych i ich powolną destrukcję. Ponadto pokrycie dachowe, zwłaszcza w strefie okapowej, wymaga pilnej naprawy. Stolarka okienna i drzwiowa nie była remontowana lub wymieniana na nową. Na budynkach stwierdzono ubytki tynków zewnętrznych, nie związanych z działalnością pozwaną. Powyższe pozwalała na przyjęcie, iż dla powyższych budynków (stodoła i chlewnia) nie prowadzono prawidłowej gospodarki remontowej. W operatach szacunkowych z października 2017 r., sporządzonych na zlecenie pozwanej ustalono stopień zużycia technicznego stodoły na 48,84%,

chlewni na 49,81%. Analizując operaty szacunkowe przedstawione przez pozwaną stwierdzić należy, że przyjęto w nich inny roku budowy stodoły i chlewni tj. 1983. Budynki zaś zostały wybudowane w roku 1974.

Wartość odtworzeniowa drogi dojazdowej wynosi 4.977,99 zł netto (6.122,93 zł brutto). Zasadna jest wypłata jednorazowego odszkodowania w wysokości wartości odtworzeniowej drogi dojazdowej, gdyż wartość odtworzeniowa drogi dojazdowej (4.977,99 zł netto) jest zbliżona do kosztów jej naprawy (4.377,45 zł netto). Droga dojazdowa z płyt betonowych prefabrykowanych została wykonana w 2002 r. Przyjmuje się w budownictwie drogowym okres trwałości dla dróg wynoszący 30 lat. Ogrodzenie, które zostało wykonane w latach 1990-1994, wykazuje całkowite zużycie techniczne. Zgodnie zaś z publikacją „Zużycie obiektów budowlanych” (WACETOB Warszawskie Centrum Postępu Techniczno-Organizacyjnego Budownictwa, Warszawa 2000) przewidywany okres trwałości dla ogrodzeń z siatki na słupkach betonowych lub stalowych wynosi 15-25 lat. Z powyższego wynika, że okres eksploatacji ogrodzenia (27 lat) przekracza już okres jego trwałości. Zatem nie jest zasadne przeprowadzanie żadnych robót naprawczych tego elementu ani wypłata jednorazowego odszkodowania.

W tak ustalonym stanie faktycznym, zdaniem Sądu Okręgowego, powództwo zasługiwało na częściowe uwzględnienie.

Odnosząc się do roszczenia powodów uznał Sąd Okręgowy, za przywołanym w uzasadnieniu stanowiskiem orzecznictwa, iż ma do niego zastosowanie ustawa z 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz.U.2014.613 j.t.). W niniejszej sprawie szkody na nieruchomości powodów ujawniły się bowiem częściowo przed 1 stycznia 2012 r. a częściowo po tej dacie. Mamy zatem do czynienia z tzw. szkodą ciągłą, która charakteryzuje się tym, iż postępuje w przeciągu określonego czasu i w związku z tym zastosowanie znajdują w przedmiotowej sprawie przepisy obecnie obowiązującego prawa, tj. ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze. Zatem zgodnie z jej art. 222 w zw. z art. 227 w niniejszej sprawie zastosowanie ma nowa ustawa o prawie geologicznym i górniczym. W związku z powyższym podstawę dla ustalenia odpowiedzialności za powstałą szkodę w nieruchomości powodów stanowi art. 144 tej ustawy przy czym wskazał także Sąd Okręgowy na wyczerpanie warunku przeprowadzenia postępowania ugodowego.

Odwołując się do obowiązujących przepisów Sąd Okręgowy wskazał na to, iż okolicznościami bezspornymi w sprawie było wystąpienie szkód górniczych oraz ponoszenie przez pozwaną odpowiedzialności za niniejsze szkody. Spór w sprawie w istocie sprowadził się do sposobu naprawienia tych szkód. Powodowie żądając naprawienia szkody przez pozwaną zgodnie z art. 144 ust. 3 ustawy z 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze w zw. z art. 363 k.c. mogli swobodnie dokonać wyboru sposobu naprawienia szkody. Ustawodawca, kierując się dążeniem do ochrony interesu poszkodowanych, wskazuje możliwość skompensowania szkody bądź przez przywrócenie stanu poprzedniego, bądź przez zapłatę odpowiedniej sumy pieniężnej, jednocześnie zapewniając poszkodowanemu prawo dokonania wyboru.

Dalej odwołując się szeroko do kwestii oceny dowodu z opinii biegłego Sąd Okręgowy podniósł, że przychylił się do wniosków jakie ostatecznie sformułował biegły L. D. (1). Sąd Okręgowy podzielił argumentację biegłego sądowego który rzeczowo wyjaśnił w jaki sposób dokonała poszczególnych wyliczeń i co legło u ich podstawy. W ocenie Sądu Okręgowego biegły sądowy L. D. (1) w sposób logiczny, w odwołaniu do wiedzy specjalnej, odparł wszelkie zarzuty powodów umożliwiając Sądowi poczynienie stanowczych ustaleń w tym co do kosztów prostowania budynku za 1 m². Przyjęta cena, zdaniem Sądu Okręgowego, jest wiarygodna zaś na rynku istnieją różne firmy wykonujące rektyfikację budynków mieszkalnych. Oddalił także Sąd Okręgowy wnioski powodów o dopuszczenie dowodu z opinii innego biegłego sądowego oraz o przeprowadzenie dowodu z opinii uzupełniającej dotychczasowego biegłego podnosząc za stanowiskiem orzecznictwa, iż opinia pisemna opiera się na określonej metodyce, stąd o ile przesłuchanie przed sądem nie jest wykluczone, zwłaszcza dla zasady bezpośredniości postępowania, to nie może być regułą, gdy strona nie stawia zastrzeżeń lub nie są zasadne. Nadto gdy sprawa wymaga wiadomości specjalnych, to sąd nie może rozstrzygać wbrew opinii biegłych.

Biorąc pod uwagę powyższe Sąd Okręgowy zasądził od pozwanej na rzecz powodów solidarnie kwotę 458.167,57 zł zgodnie z wyliczeniami biegłego. W pozostałym zakresie powództwo oddalił. O odsetkach orzeczono na mocy art. 481 § 1 i 2 k.c. oraz biorąc pod uwagę art. 455 k.c. uwzględniając odsetki od 30 kwietnia 2018 r. tj. dnia następnego po

upływie trzydziestu dni od dnia doręczenia stronie pozwanej pisma powodów wzywającego do spełnienia świadczenia pieniężnego.

O kosztach procesu Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 100 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c. stosując zasadę stosunkowego rozdzielenia kosztów.

Apelację od tegoż wyroku wnieśli powodowie i zaskarżając go w części oddalającej powództwo co do kwoty 85.000 zł zarzucili:

naruszenie prawa procesowego mającego wpływ na treść orzeczenia, a to:

art. 205⁽¹²⁾ § 2 k.p.c. w zw. z art. 212 § 1 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. w zw. z art. 232 k.p.c. w zw. z art. 235⁽²⁾ § 1 k.p.c. w zw. z art. 278 k.p.c. w zw. z art. 286 k.p.c. poprzez niewłaściwe zastosowanie w następstwie pominięcia wniosku dowodowego o dopuszczenie dowodu z opinii innego biegłego z zakresu budownictwa i wniosku dowodowego o dopuszczenie dowodu z dalszej opinii uzupełniającej biegłego L. D. celem wyjaśnienia okoliczności związanych z zakresem szkody i sposobem jej naprawienia, w tym wyjaśnienia zarzutów powołanych przez powodów do opinii biegłego L. D. w piśmie procesowym z dnia 8 maja 2019, zawierającego opinię prywatną powodów jako stanowisko procesowe powodów, a także piśmie z dnia 27 listopada 2019 r., w szczególności związanych z błędnym wyliczeniem przez biegłego kosztów naprawienia szkody wyrządzonej w budynku mieszkalnym, powodów, chlewni, stodoły oraz niezasadnym przyjęciu całkowitego zużycia technicznego ogrodzenia, w sytuacji w której wniosek ten zmierzał do wyjaśnienia istotnych okoliczności sprawy, (zwłaszcza rozbieżności pomiędzy opinią biegłego L. D. a kosztorysami przedłożonymi przez powodów w toku sprawy) wymagających wiedzy specjalnej biegłego z zakresu budownictwa, a przy tym nie był spóźniony;

art. 205⁽¹²⁾ § 2 k.p.c. w zw. z art. 212 § 1 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. w zw. z art. 232 k.p.c. w zw. z art. 235⁽²⁾ § 1 k.p.c. w zw. z art. 278 k.p.c. w zw. z art. 286 k.p.c. poprzez niewłaściwe zastosowanie w następstwie pominięcia wniosku dowodowego o dopuszczenie dowodu z dalszej opinii uzupełniającej biegłego L. D., złożonej ustnie na rozprawie, w sytuacji, w której pismo procesowe z kolejnymi zarzutami do opinii zostało złożone przez powodów w dniu 27 listopada 2019 r., a termin rozprawy został wyznaczony na dzień 20 stycznia 2021 r., o czym zawiadomiono pełnomocnika powodów w dniu 17 września 2020 r., a co za tym idzie brak było przeszkód do wezwania biegłego L. D. na rozprawę w dniu 20 stycznia 2021 r., i co świadczy o tym, że uwzględnienie tego wniosku dowodowego powodów nie spowodowałoby przedłużenia postępowania w niniejszej sprawie;

art. 205⁽¹²⁾ § 2 k.p.c. w zw. z art. 212 § 1 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. w zw. z art. 232 k.p.c. w zw. z art. 235⁽²⁾ § 1 i 2 k.p.c. w zw. z art. 278 k.p.c. w zw. z art. 286 k.p.c. poprzez niewłaściwe zastosowanie w następstwie pominięcia wniosku dowodowego o dopuszczenie dowodu z opinii innego biegłego z zakresu budownictwa i wniosku dowodowego o dopuszczenie dowodu z dalszej opinii uzupełniającej biegłego L.D., co do którego Sąd instancji wydał postanowienie dowodowe na rozprawie w dniu 20 stycznia 2021 r. z uzasadnieniem że „(...) sprawa toczy się już od czerwca 2018, ja jestem kolejnym, pierwszym, drugim, trzecim referentem, kolejne terminy byłyby w przyszłym roku, proszę państwa to już jest znacząco za długo.”, w sytuacji, w której: pominięcie wniosku dowodowego na podstawie art. 235⁽²⁾ § 1 pkt 5 k.p.c. może być uzasadnione jedynie w sytuacji, w której sam wniosek dowodowy zmierza wyłącznie do przedłużenia postępowania, zaś w niniejszej sytuacji wniosek powodów zmierzał do wyjaśnienia kolejnych, powołanych w piśmie procesowym powodów z 27 listopada 2019 r. istotnych zarzutów do opinii biegłego; a sama długotrwałość toczącego się postępowania spowodowana organizacją i sposobem działania sądu nie ma żadnego znaczenia dla oceny spełnienia przesłanki z art. 235⁽²⁾ § 1 pkt 5 k.p.c., albowiem przy ocenie spełnienia przesłanki z art. 235⁽²⁾ § 1 pkt 5 k.p.c., w szczególności czy kolejny wniosek spowoduje przedłużenie postępowania należy brać pod uwagę obiektywne kryteria oceny, czy przeprowadzenie dowodu zmierza wyłącznie do przedłużenia postępowania, w braku uwzględnienia przewlekłości postępowania sądowego, wywołanej organizacją sądu;

art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie dowolnej a nie swobodnej oceny dowodów zgromadzonych w aktach sprawy oraz brak wszechstronnej oceny materiału dowodowego i w efekcie błędne ustalenie, iż łączna wartość robót restytucyjnych koniecznych do przeprowadzenia na nieruchomości powodów by przywrócić ją do stanu sprzed powstania szkody to kwota 458.167,57 zł, podczas gdy kwota ta jest wyższa o kwotę 80.000 zł z uwagi na wyższe koszty rektyfikacji budynku mieszkalnego, liczone kosztorysowo a nie szacunkowo, a także wyższe koszty naprawy budynku stodoły i budynku chlewni, a także błędne ustalenie, że w przypadku uszkodzonego ogrodzenia, doszło do jego całkowitego zużycia technicznego, co skutkowało niezasadnym oddaleniem powództwa o odszkodowanie za ten składnik powodów, którego wartość techniczna szacowana jest na kwotę 5.000 zł;

art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 278 k.p.c. poprzez dokonanie dowolnej a nie swobodnej oceny dowodu z opinii biegłego L. D. i uznanie jej jako rzeczowe, logiczne, wiarygodne wyjaśnienie okoliczności spornych, która to opinia w ocenie sądu miała odeprzeć wszelkie zarzuty powodów, w sytuacji, w której po sporządzeniu przez biegłego L. D. opinii uzupełniającej nadal niewyjaśnione pozostały następujące istotne okoliczności sprawy, związane z: ze stwierdzeniem biegłego zawartym w pkt II j) opinii uzupełniającej, iż „Biegły nie posiada specjalistycznej wiedzy w zakresie projektowania rektyfikacji budynków i tym samym kompetencji do szczegółowej wyceny prac polegających na posadowieniu budynku.”; nieuwzględnieniem przez biegłego w kosztach prac rektyfikacji kosztów dodatkowych jak np. koszt ochrony mienia, koszt wynajmu lokalu zastępczego, kosztów związanych z przestawianiem, przenoszeniem i zabezpieczeniem wyposażenia remontowanych pomieszczeń, zabezpieczenia posadzek i schodów w trakcie wykonywania robót naprawczych; nieuwzględnieniem przez biegłego w koszcie naprawy budynku mieszkalnego powodów kosztów rozebrania schodów zewnętrznych wejścia do budynku oraz składu opału i tarasu przylegających do ścian budynku przed rektyfikacją i późniejsze ich odtworzenie po wykonanym prostowaniu budynku, mając na uwadze fakt, że przy wyliczeniach kosztów rektyfikacji biegły przyjął powierzchnię zabudowy budynku mieszkalnego tylko po obrysie nie uwzględniającym schodów, tarasu i składu opału (123,75 m²); nieuwzględnieniem przez biegłego w koszcie naprawy budynku mieszkalnego powodów kosztu rozbiórek i odtworzenia wszystkich posadzek w piwnicach; nieuwzględnieniem przez biegłego w kosztach naprawy szkody w budynku mieszkalnym kosztów związanych z: naprawą pęknięć i zarysowań stropów, naprawą pęknięć i zarysowań na ściankach działowych z okładziną z płyt gipsowo-kartonowych, przygotowaniem powierzchni ścian i sufitów po robotach naprawczych do malowania, tapetowaniem ścian i malowaniem ścian i sufitów po wykonaniu robót naprawczych, demontażem i ponownym odtworzeniem sufitu podwieszanego z okładziną PCV w pomieszczeniu na piętrze dla wykonania uwzględnionych w kosztorysie robót polegających na rozebraniu i odtworzeniu boazerii na ścianach, rozebraniem poziomowanej i częściowo pionowanej okładziny ścian z płytek ceramicznych w łazience na parterze i jej odtworzenie wraz z wykonaniem robót towarzyszących: demontaż i montaż umywalki, muszli ceramicznej, kabiny prysznicowej oraz demontażem i odtworzeniem sufitu podwieszanego z okładziną z PCV, naprawą okładziny drewnianej podestu w klatce schodowej pomiędzy parterem a piętrem uszkodzonym przez zalewanie w trakcie opadów przez stolarkę okienną spowodowane przechyleniem budynku, wymianą i naprawą posadzek lastrykowych na balkonach w poziomie piętra; nieuwzględnieniem przez biegłego w kosztach naprawy opaski monolitycznej wokół budynku kosztów związanych z wykonaniem rozbiórki starej nawierzchni betonowej przed wjazdem do garażu, wykonania podbudowy i nowej nawierzchni przy garażu z dopasowaniem do nowego poziomu posadzki garażu po wykonanej rektyfikacji budynku; nieuwzględnieniem przez biegłego w obmiarze prac związanych z naprawą okładziny kamiennej na cokole budynku zwiększenia powierzchni okładzin po wykonanej rektyfikacji budynku (w wyniku podniesienia budynku zwiększy się wysokość cokołu budynku); nieuwzględnieniem przez biegłego w poz. 9.2. kosztorysu kosztu okładziny kamiennej dla odtworzenia okładziny cokołu oraz nie wyjaśnienie czy przy rozbieraniu istniejącego licowania cokołu jest możliwość odzysku istniejącej okładziny kamiennej i ewentualne dopasowanie kolorystyczne istniejącej okładziny z dodatkowym pasem wynikającym z podniesienia budynku i naprawy po wykonanej rektyfikacji; niewyjaśnieniem przez biegłego czy przy robotach rektyfikacyjnych konieczne jest rozebranie płyty żelbetowej tarasu z tyłu budynku wraz z podporami i jego późniejsze odtworzenie z nową okładziną, wraz z dopasowaniem ilości schodów nowego posadowienia odtwarzanego tarasu do istniejącego terenu; nie wyjaśnieniem przez biegłego w jaki sposób biegły przyjął obmiary murów ozdobnych i dlaczego odbiegają one od rzeczywistych obmiarów a także dlaczego biegły w pozycji materiały nie uwzględnił kosztów kamienia do odtworzenia murków a także ewentualnego przygotowania

materiału z rozbiórki do odzysku (który z pewnością przewyższy koszt zakupu nowego kamienia); nieuwzględnieniem przez biegłego w kosztach naprawy budynku mieszkalnego koszty utylizacji i składowania gruzu; nie uwzględnieniem przez biegłego w kosztorysie remontu stodoły kosztów: zakupu betonu, utylizacji i składowania gruzu, malowania pomieszczeń wewnętrznych po robotach naprawczych, ujednolicenia przez malowanie elewacji budynku stodoły i przybudówki po robotach murarskich i tynkarskich, rozebrania uszkodzonych progów betonowych we wrotach stodoły i wykonanie nowych (dwa progi) i podjazdu betonowego do garażu w przybudówce; zaniżeniem przez biegłego w kosztorysie remontu budynku chlewni o połowę ilość wykonania pasów tynków (poz. 1.1, uwzględniono 2-krotność przy odbiciu pasów, obustronne przy przemurowaniu ścian, przy wykonaniu pasów nowego tynku brak współczynnika 2-krotności); nieuwzględnieniem przez biegłego w kosztorysie remontu budynku chlewni kosztów: zakupu betonu w pozycji materiały, utylizacji i składowania gruzu, malowania pomieszczeń wewnętrznych chlewni po robotach naprawczych, ujednolicenia przez malowanie elewacji budynku chlewni, naprawy pęknięć posadzek w poziomie parteru i poddasza chlewni; zaniżeniem przez biegłego w kosztorysie remontu budynku chlewni o połowę ilość wyliczonego gruzu z poz.1.1 i niewyjaśnieniem przez biegłego co składa się na wartość robót towarzyszących i porządkowych, które biegły wskazał, że wyliczył według kalkulacji własnej (pkt 13 tabeli elementów scalonych z kosztorysu naprawy budynku mieszkalnego w opinii podstawowej);

art. 113 ust. 1 u.k.s.c. w zw. z art. 13 i 96 ust. 1 pkt 12 u.k.s.c. poprzez ich niezastosowanie w następstwie nieuwzględnienia, że w niniejszej sprawie istnieją podstawy do obciążenia pozwanej w całości opłatą od pozwu od uiszczenia której powodowie byli ustawowo zwolnieni, które są związane przede wszystkim z koniecznością wniesienia przez powodów sprawy na drogę postępowania sądowego w następstwie zachowania pozwanej a także związane z tym, że orzeczona przez Sąd pierwszej instancji kwota zostanie przeznaczona przez powodów w całości na naprawienie tzw. szkód górniczych;

art. 102 k.p.c. poprzez jego błędną wykładnię i w konsekwencji niewłaściwe zastosowanie w niniejszej sprawie, w części dotyczącej rozstrzygnięcia o kosztach, w następstwie uznania, iż w sprawie brak jest szczególnych okoliczności uzasadniających odstąpienie od obciążania powodów tymi kosztami;

art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dowolną, a nie swobodną ocenę dowodów, wyrażającą się w przyjęciu przez Sąd pierwszej instancji, że charakter sprawy, której przedmiotem było roszczenie o naprawienie tzw. szkody górniczej, nie skłania ku ustaleniu, iż zachodzi szczególnie uzasadniony wypadek przemawiający za odstąpieniem od obciążenia powodów kosztami procesu poniesionymi przez pozwaną.

Podnosząc te zarzuty powodowie wnosili o zmianę zaskarżonego wyroku i zasądzenie od pozwanej solidarnie na rzecz powodów łącznie kwoty 543.167,57 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 30 kwietnia 2018 r. oraz o zasądzenie od pozwanej solidarnie na rzecz powodów kosztów postępowania apelacyjnego.

Pozwana wniosła o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego od powodów na jej rzecz.

Sąd Apelacyjny ustalił i zważył, co następuje:

apelacja powodów jest zasadna jedynie w nieznacznej części.

Przed odniesieniem się do zarzutów apelacji powodów należy wskazać, iż spór między stronami dotyczył w istocie wyłącznie wysokości należnego powodom odszkodowania od pozwanej wobec niesporności wystąpienia szkody górniczej na nieruchomości powodów. Ustalając wysokość należnego powodom odszkodowania zasadnie odwołał się Sąd pierwszej instancji do dowodu z opinii biegłego z zakresu budownictwa.

Odnosząc się do apelacji powodów należy na wstępie przypomnieć, iż biegły L. D. w toku postępowania przed Sądem pierwszej instancji wydał dwie opinie pisemne tj. opinię z dnia 4 marca 2019 r. oraz opinię uzupełniającą z dnia 20 września 2019 r., przy czym po złożeniu pisemnej opinii uzupełniającej powodowie w piśmie procesowym z dnia 27 listopada 2019 r. kwestionując ją wnosili o dopuszczenie dowodu z opinii innego biegłego z uwagi na brak wiedzy biegłego w zakresie projektowania rektyfikacji budynków i brak kompetencji do szczegółowej wyceny prac

polegających na prostowaniu budynków, a z ostrożności wnosili o dopuszczenie dowodu z uzupełniającej ustnej opinii biegłego L. D. formułując szereg pytań do biegłego. Podnosząc powyższe, zdaniem Sądu Apelacyjnego, wbrew stanowisku Sądu pierwszej instancji, który te wnioski dowodowe oddalił w sprawie niniejszej zachodziła potrzeba przeprowadzenia dowodu z uzupełniającej ustnej opinii biegłego L.D..

W orzecznictwie i doktrynie co do art. 286 k.p.c. przyjmuje się bowiem, iż w przypadku, gdy pisemna opinia jest niepełna, niejasna, wewnętrznie sprzeczna lub jej wnioski budzą wątpliwości, na co zwracają uwagę także strony w swoich zastrzeżeniach, sąd powinien wezwać biegłego w celu złożenia wyjaśnień do opinii. Podzielając to stanowisko wobec licznych zastrzeżeń powodów do opinii pisemnych złożonych w toku postępowania przed Sądem pierwszej instancji oraz wniosku o dopuszczenie dowodu z uzupełniającej ustnej opinii biegłego L.D. Sąd Apelacyjny dopuścił ten dowód celem wyjaśnienia załączonych wątpliwości do opinii pisemnej i w oparciu o ten dowód ustalano:

Biegły L. D. w opinii z dnia 4 marca 2019 r. oraz opinii uzupełniającej z dnia 20 września 2019 r. dokonał wyceny rektyfikacji budynków w sposób szacunkowy. Biegły nie wykonał, w sensie wykonawczym, rektyfikacji budynków mieszkalnych na(...) podnosząc jednak, iż jego wiedza techniczna jest wystarczająca do sporządzenia opinii. Zdaniem biegłego wycena rektyfikacji obejmuje całość prac na obiekcie, są to prace na zewnątrz budynku w większości. Przy wykonywaniu rektyfikacji metodą siłowników nie ma kosztów związanych z wyprowadzką. Wyprowadzka jest konieczna tylko na czas prostowania budynku. Koszty związane z ewentualnym rozebraniem i odbudowaniem tarasu i schodów zewnętrznych mieszczą się w kosztach rektyfikacji. Biegły nie liczył rozbiórek i odbudowy posadzki w piwnicy na nowo uznając, że wystarczająca jest naprawa. W kosztach rektyfikacji mieszczą się też koszt wywozu gruzu ujęty w innych robotach naprawczych. Wskazał nadto biegły, że jego zadaniem było wyliczenie naprawy szkód pochodzenia górniczego, a nie wynikających z normalnego użytkowania obiektu i polityki remontowej właściciela. Z obliczeń biegłego wynikało zużycie betonu. Prace porządkowe i towarzyszące są to prace, które są związane m.in. z umożliwieniem remontu budynku Schody i taras nie mieszczą się w powierzchni budynku. Wzór dla kosztów rektyfikacji jest uniwersalny, a zdaniem biegłego przyjęta metoda mieści się w granicy dopuszczalnego błędu. W opinii uzupełniającej ujęto koszty towarzyszące.

Dowód: opinia ustna biegłego L. D. złożona na rozprawie w dniu 16 lutego 2022 r. k. 371 verte akt i e-protokół k. 373 akt.

Opinię tą biegły uzupełnił w pisemnej opinii uzupełniającej z dnia 22 lipca 2022 r., w której biegły udzielił odpowiedzi na pytania powodów zawarte w piśmie procesowym z dnia 1 marca 2022 r. wskazując:

co składa się na koszty towarzyszące;

zasadność przyjętego sposobu oszacowania kosztów rektyfikacji budynku powodów wyposażonego w schody zewnętrzne, tarasy opaski, itp. w oparciu o wskaźnikową metodę wyceny kosztów prostowania budynku;

przyczynę różnic pomiędzy kosztorysem sporządzonym przez biegłego, a kosztorysami z opinii prywatnej przedłożonej przez powodów w postaci przyjęcia poziomu cen za inne okresy czasu w tychże opiniach;

brak potrzeby ponownej inwentaryzacji budynku;

brak uwzględnienia przy obliczaniu powierzchni zabudowy budynku mieszkalnego powierzchni zajmowanej przez schody zewnętrzne, taras i skład opału z uwagi na ujęcie kosztów rozebrania i późniejszego odtworzenia schodów zewnętrznych, tarasu i składu opału w kosztach robót przygotowawczych i kosztach robót odtworzeniowych zewnętrznych i wewnętrznych;

uwzględnienie w opinii kosztów wypoziomowania posadzek w piwnicy, a nie ich rozbiórki i odtworzenia;

ujęcie w opinii podstawowej kosztów usunięcia usterek pochodzenia górniczego, opaski monolitycznej wokół budynku i dostosowania wysokości podjazdu do poziomu garażu, ujednoczenia elewacji, odtworzenia okładziny cokołu, kosztów odtworzenia tarasu, koszt wykonania murków ozdobnych przy czym dodatkowo biegły uwzględnił w teście

opinii koszt materiału do wykonania murków ozdobnych oraz wywóz gruzu przy robotach rozbiórkowych przy murkach ozdobnych, koszt utylizacji gruzu;

zakres prac dotyczących stodoły przyjęty we wcześniejszej opinii przy uwzględnieniu całkowitego zużycia powłok malarskich i braku stwierdzenia uszkodzeń progów we wrotach stodoły w trakcie wizji;

uwzględnienie zarzutów co do zaniżenia ilości tynku do wykonania w budynku chlewni oraz wywozu i utylizacji gruzu oraz wskazano na zakres prac remontowych budynku chlewni przy uwzględnieniu całkowitego zużycia powłok malarskich i braku stwierdzenia uszkodzeń posadzek parteru i poddasza chlewni;

sposób dokonania obmiaru drogi dojazdowej oraz

rodzaj prac ujętych w zakresie prac towarzyszących i porządkowych.

W opinii tej biegły wskazał na oszacowane we wcześniejszych opiniach koszty naprawienia ujawnionych szkód w budynkach i obiektach budowlanych znajdujących się na nieruchomości powodów: budynek mieszkalny: 306.803,21 zł netto (331.347,47 zł brutto), a po korekcie wskazanej w opinii uzupełniającej z dnia 20 września 2019 r.: 365.585,02 zł netto (394.831,82 zł brutto), budynek stodoły: 17.582,96 zł netto (21.627,04 zł brutto), budynek chlewni: 28.931,53 zł netto (35.585,78 zł brutto), droga dojazdowa: 4.377,45 zł netto (5.335,06 zł brutto), ogrodzenie: 25.290,71 zł netto (31.107,57 zł brutto). Zdaniem biegłego uwzględniając zasadne uwagi odnośnie sposobu szacowania wartości robót naprawczych, zawarte w piśmie procesowym powodów z dnia 1 marca 2022 r. koszty naprawienia ujawnionych szkód w budynkach i obiektach budowlanych znajdujących się na nieruchomości powodów, oszacowane w kosztorysach dołączonych do opinii uzupełniającej oraz w opinii uzupełniającej z dnia 20 września 2019 r., należy powiększyć o następujące kwoty: budynek mieszkalny: 1.788,63 zł netto (1.931,72 zł brutto), budynek stodoły: 2.312,29 zł netto (2.844,12 zł brutto) i budynek chlewni: 2.990,12 zł netto (3.677,85 zł brutto).

Wobec podniesionych zarzutów do tejże opinii przez powodów biegły udzielił odpowiedzi na pytania powodów zawarte w piśmie procesowym z dnia 30 sierpnia 2022 r. w opinii uzupełniającej z dnia 5 października 2022 r. wskazując:

przyjęcie w kosztorysach wyliczeń z poziomem cenowym z IV kwartału 2018 roku;

zasady możliwości zamieszkania budynku w trakcie prac rektyfikacyjnych, obliczania powierzchni budynku objętych tymi pracami, kosztów naprawy elementów zewnętrznych budynku;

potrzebę uwzględnienia zwiększenia wartości prac towarzyszących i porządkowych z uwagi na stwierdzenie we wcześniejszej opinii zakresu prac;

uzasadnienie: przyjętej wartości procentowej, przy szacowaniu kosztów rektyfikacji przy zastosowaniu wzoru za m² powierzchni zabudowy, co do prac odtworzeniowych zewnętrznych, zastosowanej metody wskaźnikowej do szacowania kosztów rektyfikacji budynku powodów podkreślając absurdalność braku możliwości jej zastosowania w przypadku typowego budynku mieszkalnego jednorodzinnego, brak potrzeby wykonania inwentaryzacji architektonicznej budynków powodów dla potrzeb sporządzenia opinii w sytuacji dokonania podczas dwóch wizji inwentaryzacji uszkodzeń pochodzenia górniczego przy braku wskazania różnic pomiędzy stanem projektowym a rzeczywistym wykonaniem, brak możliwości uwzględnienia w kosztach rektyfikacji powierzchni zabudowy drugorzędnych elementów zewnętrznych;

zakres kosztów: odtworzenia podłóg posadzek, rozbiórki i odtworzenia podjazdu do garażu, odtworzenia okładziny cokołu, wywozu i utylizacji gruzu wynikającego z rozszerzenia zakresu robót w opinii uzupełniającej oraz

zakres uszkodzeń co do powłok malarskich stodoły i pęknięcia progów we wrotach stodoły i balkonów budynku mieszkalnego;

potrzebę uwzględnienia większej powierzchni drogi dojazdowej; brak zlecenia na nakłady ponoszone w związku z utrzymaniem nieruchomości powodów.

W opinii tejże biegły uwzględnił dodatkowo: koszty naprawienia ujawnionych szkód w budynkach i obiektach budowlanych co do drogi dojazdowej: 357,20 zł netto (439,36 zł brutto) oraz koszt robót towarzyszących i porządkowych związanych ze zwiększonym w poprzedniej opinii uzupełniającym zakresem robót naprawczych: budynek mieszkalny - 9,97 zł netto (10,77 zł brutto), budynek stodoły - 66,68 zł netto (82,02 zł brutto) i budynek chlewni - 116,17 zł netto (142,89 zł brutto).

Ostatecznie koszty naprawienia ujawnionych szkód w budynkach i obiektach budowlanych znajdujących się na nieruchomości powodów biegły określił w wysokości: budynek mieszkalny: 367.383,62 zł netto (396.774,31 zł brutto), budynek stodoły: 19.961,93 zł netto (24.553,18 zł brutto), budynek chlewni: 32.037,82 zł netto (39.406,52 zł brutto), droga dojazdowa: 4.734,65 zł netto (5.774,42 zł brutto) i ogrodzenie: 25.290,71 zł netto (31.107,57 zł brutto) - bez zmian.

Dowód: opinie pisemne uzupełniające biegłego L.D.k. 428-438 i k. 507-516.

W kolejnej opinii ustnej biegły nadto wskazał, iż:

Inflacja ma wpływ na wzrost cen. Sam moment podnoszenia budynku trwa kilka kilkanaście godzin. Nie trzeba rozebrać wszystkich elementów spoza obrysu budynku. Miejsce położenia siłowników będzie wynikało ze sporządzanego projektu uwzględniającego statykę obiektu. Koszty odcięcia elementów (schodów) spoza obrysów budynku uwzględniono w kosztach towarzyszących. Nie sprawdzano podczas wizji z czego są wykonane schody i czy w piwnicach budynku są płytki. Biegły sporządził inwentaryzację szkody, nie potrzebna była inwentaryzacja budynku, w oparciu o zlecenie Sądu. Podczas wizji mierzono elementy uszkodzone. Stan obiektu wskazano w pierwszej opinii. W opinii przyjęto zużycie całego obiektu jako całości, a nie poszczególnych elementów.

Dowód: opinia ustna biegłego L.D. złożona na rozprawie w dniu 22 lutego 2023 r. k. 550 oraz e-protokół k. 552 akt.

Czyniąc te ustalenia należy wskazać, iż w postępowaniu apelacyjnym oddaleniu podlegał natomiast wniosek powodów o dopuszczenie dowodu z opinii innego biegłego na okoliczność ustalenia zakresu szkody w budynku mieszkalnym, budynku stodoły, budynku chlewni i ogrodzenia. Wniosek ten, zdaniem Sądu Apelacyjnego, zmierzał bowiem jedynie do przedłużenia postępowania (art. 235² § 1 pkt 5 k.p.c.).

Dotychczasowe uwagi powodują, iż zarzuty apelacji powodów naruszenia prawa procesowego dotyczące pominięcia wniosku dowodowego o dopuszczenie dowodu z opinii innego biegłego z zakresu budownictwa i wniosku dowodowego o dopuszczenie dowodu z dalszej opinii uzupełniającej biegłego L. D.uwzględniono jedynie co do dowodu z dalszej opinii uzupełniającej biegłego L.D.. Zdaniem Sądu Apelacyjnego opinia ta, po jej uzupełnieniu w postępowaniu apelacyjnym, nie zawiera istotnych braków i sprzeczności wyjaśniając istotne dla rozstrzygnięcia okoliczności. W takiej zaś sytuacji, jak to zasadnie wskazuje się w orzecznictwie, nie można przyjąć, iż sąd zobowiązany jest dopuścić dowód z kolejnych biegłych w każdym przypadku, gdy złożona opinia jest niekorzystna dla strony. Potrzeba powołania innego biegłego powinna zatem wynikać z okoliczności sprawy, a nie z samego niezadowolenia strony z dotychczas złożonej opinii. Przy czym potrzebą taką nie może być przeświadczenie strony, że dalsze opinie pozwolą na udowodnienie korzystnej dla strony tezy. Podstawy takiej nie może stanowić również odmiennosc stanowiska wyrażonego w opinii biegłego oraz w prywatnej ekspertyzie pozasądowej. Z taką zaś sytuacją mamy do czynienia w istocie w okolicznościach niniejszej sprawy.

Powracając do wyżej poczynionych w postępowaniu apelacyjnym dodatkowych ustaleń w oparciu o opinię biegłego L.D. należy wskazać, iż opinia biegłego podlega ocenie - przy zastosowaniu art. 233 § 1 k.p.c. - na podstawie właściwych dla jej przedmiotu kryteriów zgodności z zasadami logiki i wiedzy powszechnej, poziomu wiedzy biegłego, podstaw teoretycznych opinii, a także sposobu motywowania oraz stopnia stanowczości wyrażonych w niej wniosków. Dowód z opinii biegłego jest prawidłowo przeprowadzony wówczas, gdy opinia zawiera uzasadnienie ostatecznych

wniosków, sformułowane w sposób przystępny i zrozumiały dla osób nieposiadających wiadomości specjalnych. Opinia biegłego podlega ocenie pod względem fachowości, rzetelności i logiczności. Oceniając opinię biegłego sąd powinien uwzględniać także takie kryteria jak: poziom wiedzy biegłego, podstawy teoretyczne opinii, sposób motywowania sformułowanego stanowiska, stopień stanowczości wyrażonych w niej ocen, zgodność z zasadami logiki i wiedzy powszechnej.

Czyniąc te ogólne uwagi należy wskazać, iż pozostałe liczne zarzuty apelacji powodów dotyczą błędnej, ich zdaniem, oceny dowodu z opinii biegłego dokonanej przez Sąd pierwszej instancji. Podnosząc te zarzuty powodowie wskazywali, iż ich zdaniem różnica w kosztach rektyfikacji budynku mieszkalnego oraz budynku stodoły i budynku chlewni wynika z ich szacunkowego, a nie kosztorysowego wyliczenia i wynosi 80.000 zł. Nadto powodowie zarzucili błędne ustalenie całkowitego zużycia technicznego ogrodzenia, którego wartość techniczna szacowana jest na 5.000 zł. Podnosząc te zarzuty w uzasadnieniu apelacji powodowie odwoływali się wyłącznie do opinii prywatnej sporządzonej na ich zlecenie przez firmę (...) specjalizującą się w rektyfikacji obiektów mieszkalnych. Z tejże opinii wskazano na konieczność wykonania kosztorysu szczegółowego dla oszacowania kosztów rektyfikacji budynku powodów oraz konieczność uwzględnienia kosztów szeregu robót dodatkowych.

Wbrew temu stanowisku powodów jednak, zdaniem Sądu Apelacyjnego, opinia biegłego L. D. po jej uzupełnieniu w postępowaniu apelacyjnym zasługuje na podzielenie. Nie sposób bowiem zarzucić braku logiczności opinii biegłego ani także rzetelności i fachowości złożonej opinii. Inną rzeczą jest zaś to, iż powodowie ją kwestionują odwołując się do wyliczeń sporządzonych na ich zlecenie przez firmę zajmującą się rektyfikacją budynków. Wbrew stanowisku powodów biegły bowiem zasadnie zastosował metodę wskaźnikową do szacowania kosztów rektyfikacji budynku mieszkalnego powodów podkreślając absurdalność braku możliwości jej zastosowania w przypadku typowego budynku mieszkalnego jednorodzinnego, którym jest ich budynek. Nadto zgodnie z dominującym stanowiskiem orzecznictwa opinie prywatne stanowią jedynie uzupełnienia twierdzeń procesowych stron o wiadomości specjalne choć dostrzec należy także i to, iż podnosi się to, że mogą one mieć znaczenie przy ocenie materiału dowodowego, jak również stanowić asumpt do podważenia przeprowadzonej opinii sądowej. Z taką sytuacją nie mamy jednak do czynienia w okolicznościach sprawy tym bardziej, iż opinia do której odwoływali się powodowie sporządzona została przez firmę wykonawczą zainteresowaną, co zrozumiale, osiągnięciem jak najwyższego wynagrodzenia. Ponownie należy wskazać za biegłym, iż opracowanie metody wskaźnikowej obliczania kosztów rektyfikacji przy opracowaniu której miała uczestniczyć, według twierdzeń apelacji, również firma (...) służy obliczaniu tychże kosztów właśnie dla budynków typowych jakim jest budynek powodów. Zastosowany wzór ma bowiem charakter uniwersalny. Kwestia ta była przedmiotem rozważań biegłego już w opinii uzupełniającej z dnia 20 września 2019 r. w której wskazano z jakich względów przyjęto metodę wskaźnikową (k. 264 akt). Podnoszona w uzasadnieniu apelacji konieczność wykonania robót dodatkowych w postaci rozebrania i odtworzenia schodów zewnętrznych składu opału i tarasu przylegających do ścian budynku nie może przesądzać o braku możliwości zastosowania tej metody skoro, co wynika z uzupełniających opinii biegłego, przy metodzie wskaźnikowej koszty te są ujęte w kosztach rektyfikacji.

Powodowie kwestionując opinię biegłego podnieśli także liczne zarzuty naruszenia art. art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 278 k.p.c. poprzez dokonanie dowolnej a nie swobodnej oceny dowodu z opinii biegłego L.D., których nie uzasadnili w apelacji. Do zarzutów tych odniósł się biegły składając opinię w postępowaniu apelacyjnym i zdaniem Sądu Apelacyjnego jego wyjaśnienia w pełni pozwalają na podzielenie opinii biegłego. Wskazać należy w szczególności, iż kompetencje biegłego z zakresu budownictwa pozwalają na ocenę kosztów rektyfikacji przy odwołaniu się do opracowanej przez specjalistów metody wskaźnikowej wyceny kosztów rektyfikacji opracowanej przeciw w celu ich wyliczenia dla typowych najczęściej spotykanych budynków do których należy zaliczyć budynek mieszkalny powodów. Biegły w opinii odniósł się do kosztów dodatkowych ponoszonych przy tego rodzaju pracach dotyczących schodów zewnętrznych wejścia do budynku oraz składu opału i tarasu przylegających do ścian budynku tj. ich rozbiórki i odtworzenia po wykonanym prostowaniu budynku, wskazał przyczyny przyjęcia powierzchni zabudowy budynku mieszkalnego tylko po obrysie do rektyfikacji, wykonania posadzek w piwnicach, koszty prac wewnątrz budynku, wjazdu do garażu z dopasowaniem do nowego poziomu posadzki garażu po wykonanej rektyfikacji budynku, naprawę okładziny kamiennej na cokole budynku przy uwzględnieniu zwiększenia powierzchni okładzin po wykonanej

rektyfikacji budynku, kosztów utylizacji gruzu, rozumienia robót towarzyszących i porządkowych. Odniósł się także biegły do kosztów remontu stodoły i budynku chlewni. Odnosząc się do tychże kwestii zasadnie wskazał biegły, iż jego zadaniem było wyliczenie naprawy szkód pochodzenia górniczego bez uwzględnienia prac wynikających z normalnego użytkowania obiektu i polityki remontowej właściciela.

Zauważyć w tym miejscu należy, wobec podnoszenia przez powodów wadliwego ustalenia przez biegłego odszkodowania według cen z IV kwartału 2018 roku, że w sytuacji ustalenia odszkodowania według cen z daty, w której powinno ono być spełnione odszkodowanie winno być zasądzone z odsetkami od tej daty. W orzecznictwie podnosi się bowiem, iż odszkodowanie ustalone według cen z chwili, w której powinno ono być zapłacone (wyznaczonej przez wezwanie, o którym mowa w art. 455 k.c., lub zbieżnej z datą wyrządzenia szkody), może być oprocentowane od tej chwili. Przewidziana bowiem w art. 363 § 2 k.c. zasada nie wyłącza bowiem ustalenia w danym wypadku odszkodowania według cen z daty, w której powinno ono być spełnione, i zasądzenia go z odsetkami od tej daty (szerzej co do tejsze kwestii w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z dnia 10 lutego 2000 r., II CKN 725/98, OSNC 2000/9/158).

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem odsetki za opóźnienie są rekompensatą dla wierzyciela za uniemożliwienie mu korzystania z należnych mu środków pieniężnych. Spełniają one funkcję waloryzacyjną, ale przede wszystkim odszkodowawczą (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 29 maja 2000 r., III CKN 823/98; z dnia 16 kwietnia 2009 r., I CSK 524/08, OSNC-ZD 2009/4/106 i z dnia 7 lipca 2011 r., II CSK 635/10). Nie powinny zatem wraz z kwotą zasądzzonego odszkodowania przewyższać wysokości wyrządzonej szkody, co szczególnie w przypadku odpowiedzialności na zasadzie ryzyka, a taka jest regułą dla odpowiedzialności zakładu górniczego za szkody, nie powinno mieć miejsca. Przyjęcie więc prawa do odsetek dopiero z chwilą wykrycia się świadczenia pieniężnego jako zobowiązania dłużnika pozwala wykluczyć taką sytuację. Najczęściej chwila ustalenia prawa do odszkodowania pieniężnego jest zbieżna z wyrokowaniem w sprawie, wtedy bowiem określona staje się wysokość odszkodowania należnego poszkodowanemu. Data wyroku jest więc z zasady datą wymagalności świadczenia pieniężnego dłużnika, tym bardziej, jeśli zgodnie z art. 363 § 2 k.c. wysokość odszkodowania jest ustalana przez sąd według cen z chwili orzekania (tak Sąd Najwyższy w wyroku z 28 kwietnia 2021 r. V CSKP 54/21 oraz przywołany wyżej wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 lutego 2000 r., II CKN 725/98, OSNC 2000/9/158).

Podnosząc powyższe na marginesie należy wskazać, iż w niniejszej sprawie przyjęto wyliczenie odszkodowania należnego powodom według stanu cen na IV kwartał 2018 roku, a odsetki zasądzono od daty wcześniejszej tj. daty wezwania co nie jest przez strony kwestionowane.

Odnosząc się do zarzutów apelacji dotyczących braku uwzględnienia odszkodowania za ogrodzenie podzielić należy stanowisko Sądu pierwszej instancji, który za opinią biegłego przyjął jego całkowite zużycie techniczne wobec jego użytkowania przez okres czasu przekraczający okres jego trwałości przyjmowany w specjalistycznych publikacjach. Okoliczność ta uzasadnia brak zasadności przeprowadzania robót naprawczych jak i wypłaty jednorazowego odszkodowania (opinia biegłego k. 261 akt).

Wskazane okoliczności powodują, iż brak podstaw do podzielenia zarzutów apelacji naruszenia prawa procesowego w zakresie opinii biegłego i ustaleń Sądu pierwszej instancji po ich uzupełnieniu w postępowaniu apelacyjnym.

W konsekwencji poczynionych uwag po dokonanej przez biegłego korekcie opinii należało zasądzoną przez Sąd pierwszej instancji od pozwanej powodom kwotę podwyższyć z kwoty 458.167,57 zł do kwoty 466.856,94 zł (tj. o kwotę 8.689,37 zł) i w tym jedynie zakresie uwzględnić apelację powodów. Na zasądzoną kwotę złożyły się koszty naprawienia ujawnionych szkód w budynkach i obiektach budowlanych znajdujących się na nieruchomości powodów tj.: budynku mieszkalnego 396.774,31 zł, budynku stodoły 24.553,18 zł i budynku chlewni 39.406,52 zł oraz wartość odtworzenia drogi 6.122,93 zł przyjętą przez Sąd pierwszej instancji i nie kwestionowaną w postępowaniu apelacyjnym. W pozostałej części tj. co do kwoty 76.310,63 zł apelacja powodów okazała się niezasadna.

Odnosząc się natomiast do zarzutów apelacji, które dotyczyły rozstrzygnięcia o kosztach procesu, w tym także o nieuiszczonych kosztach sądowych, należy wskazać, iż w sprawach o naprawienie tzw. szkód górniczych nie

uregulowano w odmienny sposób tejże kwestii niż wynika to z ogólnych zasad regulujących te kwestie. Jedynie, zgodnie z art. 96 ust. 1 pkt 12 u.k.s.c., strona dochodząca naprawienia szkód spowodowanych ruchem zakładu górniczego nie ma obowiązku uiszczania kosztów sądowych. W przeciwieństwie do poprzedniego stanu prawnego ustawa nie przewiduje, że postępowanie toczy się na koszt przedsiębiorcy górniczego, wobec czego powołany przepis należy rozumieć w ten sposób, że postępowanie to toczy się - przynajmniej tymczasowo - na koszt Skarbu Państwa, a rozliczenie nieuiszczonych kosztów sądowych następuje na podstawie na zasadach ogólnych. Zgodnie zatem z art.113 ust. 1 tej ustawy, kosztami sądowymi, których strona nie miała obowiązku uiścić, sąd w orzeczeniu kończącym sprawę w instancji obciąża przeciwnika, jeżeli istnieją do tego podstawy, przy odpowiednim zastosowaniu zasad obowiązujących przy zwrocie kosztów procesu.

W konsekwencji podstawą orzekania o kosztach procesu oraz kosztach sądowych może być oczywiście również zasada słuszności wskazana w art. 102 k.p.c. co do kosztów procesu mająca także zastosowanie do kosztów sądowych zgodnie z art. 113 ust. 4 u.k.s.c. oczywiście po spełnieniu przesłanek z tych przepisów wynikających w odniesieniu do konkretnej sprawy, a nie pewnej kategorii spraw (o naprawienie tzw. szkód górniczych) jak to podnoszą powodowie.

Czyniąc te ogólne uwagi należy zdaniem Sądu Apelacyjnego stwierdzić, iż ponieważ powodowie ostatecznie, po rozpoznaniu ich apelacji, utrzymali się ze swym roszczeniem w ok. 54,29% [(466.856,94 zł x 100%) : 860.000 zł] to pozwana winna w takiej sytuacji ponieść koszty procesu w 54,29%, a powodowie w 45,71%. Dokonując stosunkowego rozliczenia kosztów procesu na mocy art. 100 k.p.c. należna powodom od pozwanej kwota to 919 zł. Łączne koszty procesu stanowiły kwotę 21.617 zł (powodowie ponieśli je w kwocie 10.800 zł – wynagrodzenie pełnomocnika, a pozwana w kwocie 10.817 zł – wynagrodzenie pełnomocnika oraz opłata skarbową od pełnomocnictwa). Pozwana winna je ponieść w 54,29% tj. w kwocie 11.735,87 zł (21.617 zł x 54,29%) co po odjęciu kosztów poniesionych tj. 10.817 zł daje kwotę ok. 919 zł.

W zakresie natomiast kosztów sądowych za pierwszą instancję Sąd Apelacyjny uznał, że w sprawie zaistniał szczególnie uzasadniony wypadek, przemawiający za nieobciążaniem powódki kosztami tymczasowo wydatkowanymi przez Skarb Państwa. Przemawiał za tym bezsporny fakt uszkodzenia nieruchomości powodów i brak odpowiedniej reakcji pozwanej na wnioski powodów o naprawienie szkody i dlatego na mocy art. 113 ust. 4 u.k.s.c. należało odstąpić od obciążania powodów kosztami sądowymi w zakresie ich obciążającymi. W odniesieniu do pozwanej orzeczono natomiast na podstawie art. 113 ust.1 u.k.s.c. w związku z art. 100 zdanie pierwsze k.p.c. o pobraniu na rzecz Skarbu Państwa nieuiszczonych kosztów sądowych w wysokości 26.992,77 zł. Łączne koszty sądowe stanowiły kwotę 49.719,60 zł na które złożyła się opłata od pozwu 43.000 zł i wydatki na opinię biegłego 6.719,60. Pozwana winna je ponieść w 54,29% tj. w kwocie 26.992,77 zł (49.719,60 zł x 54,29%).

Mając powyższe na uwadze powyższe okoliczności uwzględniając częściowo apelację powodów orzeczono na mocy art. 386 § 1 k.p.c. w pozostałej części zaś apelację powodów jako niezasadną oddalono na mocy art. 385 k.p.c.

Orzekając o kosztach postępowania apelacyjnego Sąd Apelacyjny uznał, iż brak jest podstaw do odwołania się w tymże postępowaniu do zasady słuszności. W orzecznictwie podkreśla się, że dla oceny okoliczności uzasadniających zastosowanie - jako wyjątkowego – art. 102 k.p.c., istotne znaczenie ma to, czy chodzi o koszty postępowania przed sądem pierwszej czy też drugiej instancji (koszty postępowania apelacyjnego). Konstytucja gwarantuje prawo zaskarżania orzeczeń sądowych wydanych w pierwszej instancji (art. 78) i co najmniej dwuinstancyjne postępowanie sądowe (art. 176 ust. 2). Powodowie prawa tego nie zostali pozbawieni i skorzystali z możliwości zaskarżenia apelacją wyroku sądu pierwszej instancji oddalającego powództwo. Powinien jednakże liczyć się z możliwymi konsekwencjami - dla rozstrzygnięcia o kosztach procesu - swojej decyzji o wniesieniu apelacji. Decyzję tę podjął bowiem w sytuacji wnikliwego rozpoznania sprawy przez sąd pierwszej instancji i szczegółowego uzasadnienia wydanego przez ten sąd wyroku oddalającego powództwo.

W konsekwencji ponieważ powodowie ostatecznie, po rozpoznaniu ich apelacji, utrzymali się w postępowaniu apelacyjnym ze swym roszczeniem w ok. 10,22% [(8.689,37 zł x 100%) : 85.000 zł] to pozwana winna w takiej sytuacji ponieść koszty procesu w 10,22%, a powodowie w 79,78%. Dokonując stosunkowego rozliczenia kosztów procesu na

mocy art. 100 k.p.c. należna pozwanej od powodów kwota to 3.222,20 zł. Łączne koszty procesu stanowiły kwotę 8.100 zł (powodowie ponieśli je w kwocie 4.050 zł – wynagrodzenie pełnomocnika, a pozwana także w kwocie 4.050 zł – wynagrodzenie pełnomocnika). Pozwana winna je ponieść w 10,22% tj. w kwocie 827,82 zł (8.100 zł x 10,22%) co po uwzględnieniu kosztów poniesionych tj. 4.050 zł daje kwotę ok. 3.222,20 zł należną z tytułu kosztów procesu na mocy art. 100 k.p.c.

O kosztach sądowych orzeczono na mocy art. 113 ust. 1 i 2 u.k.s.c. Łączne koszty procesu stanowiły kwotę 7.781,23 zł (opłata od apelacji od której pozwani byli zwolnieni 4.250 zł i wydatki na wynagrodzenie biegłego 3.531,23 zł). Pozwana winna je ponieść w wysokości 795,24 zł (10,22% x 7.781,23 zł), a powodowie w wysokości 6.985,99 zł (79,78% x 7.781,23 zł).

SSA Tomasz Pidzik